

УДК 550.42:551.14(477-25)

Кураєва І.В., Акімова О.Р. (Україна, Київ)

ДЕЯКІ АСПЕКТИ МІКРОЕЛЕМЕНТНОГО СКЛАДУ ПОВЕРХНЕВИХ ВОД М. КИЄВА

Вивчення еколого-гідрогеохімічних процесів в природних водах сприяє визначенню умов придатності їх до використання за весь період інтенсивного антропогенного навантаження. Метою проведеної роботи є вивчення особливостей розподілу важких металів (ВМ) у водоймах і водотоках м. Києва. В межах досліджуваної території оброблено 54 площадки, по яких за період 2009-2014 роки відбиралось від 3 до 5 проб з кожної; дані зводились до середнього значення по кожній площадці. Вміст мікроелементів визначали за допомогою атомно-абсорбційного спектрофотометра «Сатурн-1» та мас-спектрометра Thermo Finnigan Element-2 з приставкою лазерної абляції New Wave UP-193 SS (Німеччина). Хімічні аналізи мікроелементів виконано при умові, що згідно з сучасними уявленнями [Шестопапов В.М., 2003], концентрації важких металів у воді менші за 0,0001 мг/мг/дм³ не значущі і такі дані у розрахунках не використовувались. Визначення міграційних форм металів у воді здійснювалося за програмою MINTEQA2 [Allison, Brown, 1990]. Результати аналізів показали міру забрудненості поверхневих вод ВМ. Найбільш поширеними мікроелементами, які спостерігаються майже в усіх пробах, є нікель, кобальт, хром, мідь, свинець, цинк. Межі коливань досліджуваних елементів (в дужках – кількість проб) наведені в таблиці нижче:

Параметри, мг/дм ³	Е Л Е М Е Н Т И					
	Ni (54)	Co (32)	Cr (54)	Cu (54)	Pb (38)	Zn (31)
Min	0.0001	0.0002	0.0003	0.0003	0.0001	0.0071
Max	0.0543	0.0028	0.5429	0.0142	0.0130	0.2036
Середнє	0.0058	0.0011	0.0195	0.0043	0.0018	0.0271

За результатами аналітичних досліджень, поверхневі води м. Києва належать до гідрокарбонатно-кальцієвих і показники мінералізації коливаються від 120 до 1360 мг/мг/дм³, що дозволяє віднести їх до мало і середньо мінералізованих. За вмістом ВМ у воді, виявлено, що вони переважають у розчиненій формі. Доля якої в середньому коливається від 53 до 98 %. Наявність у водоймах в розчиненій і зваженій формах не перевищує ГДК, за винятком Cr в оз. Кирилівське, де це перевищення спостерігається. Основною формою міграції є комплексні сполуки з органічною речовиною. В них домінуючі ліганди – фульвокислоти. Наші дослідження у вивчені форм міграції мікроелементів у воді співпадають з аналітичними дослідженнями Линника П.М. з соавторами [2013]. Вміст важких металів у воді не відзначається закономірністю в розподілі досліджуваної території і не перевищує фонові значення, що підтверджується дослідженнями Держгідромету за 1990-2006 роки і роботами Осадчого В.І. [2008 та ін.], в яких відмічається значне зменшення в поверхневих водах багатьох забруднюючих речовин. Розглянуті елементи переважають у розчиненій формі. Виявлено, що органічні сполуки у поверхневих водах території суттєво впливають на міграційну здатність ВМ, так як переводять їх в розчинений стан в результаті комплексоутворення і основною формою міграції важких металів є комплексні сполуки з розчиненою органічною речовиною. Вміст фульвокислот переважає над вмістом гуміновими кислотами в природних водах м. Києва. За результатами аналізів поверхневих вод, в порівнянні вмісту ВМ в них, прийшли до висновку: серед досліджуваних озер максимальний вміст нікелю, хрому, цинку відмічені в озерах Кирилівське, Мінське, Нижній Тельбін. В цілому можна сказати, що забруднення водойм на лівому березі на порядок нижче, ніж на правому і пов'язано з історичним розвитком промисловості столиці України. Закономірності в розповсюдженні ВМ у воді не спостерігається, і це скоріше пов'язано з людською діяльністю, тобто точковими забрудненнями окремих участків міста. Розрахунок форм міграції мікроелементів у досліджуваних водах показав, що вони, в основному, мігрують у формі комплексних сполук, пов'язаних з фульвокислотами і вміст цих комплексів коливається від 40 до 95 %.

Представлені в роботі методологічно-прикладні розробки пропонується для вирішення деяких екологічних завдань на водних об'єктах м. Києва з подальшою оцінкою екологічних змін досліджуваної території. Ці наукові та прикладні результати роботи можуть бути використані державними органами для оцінки та прогнозування стану довкілля м. Києва.